

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права
та інформаційних технологій

Кафедра підприємництва і права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

(вибіркова навчальна дисципліна)

Освітньо-професійна програма Право

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь Бакалавр

Розробник: Купчення Лідія, доцент кафедри підприємництва і права, кандидат юридичних наук

Гарант: Осташова Валерія, доцент кафедри підприємництва і права, кандидат юридичних наук, доцент

Полтава
2022 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Екологічне право України
Назва структурного підрозділу	Кафедра підприємництва і права Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	 <p><i>Викладач: Купченя Лідія, кандидат юридичних наук, Контакти: ауд. 482-а (навчальний корпус №4) e-mail: lidia.kupchenia@pdaa.edu.ua</i></p> <p>сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/kupchenya-lidiya-ivanivna</p>
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	081 Право
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Навчальні дисципліни «Теорія держави і права», «Історія держави і права України», «Конституційне право України», «Основи римського приватного права».

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Екологічне право України»: формування у здобувачів вищої освіти системи поглядів та спеціальних знань в галузі екологічного права України, набуття практичних навичок щодо тлумачення та застосування норм законодавства.

Завданнями вивчення дисципліни є набуття студентами таких знань та навичок:

- розуміти основні категорії екологічного права, зміст екологічних правовідносин та закономірності їх розвитку;
- знати та вміти аналізувати норми природоохоронного та екологічного законодавства, їх вплив на стратегічне планування;
- застосовувати норми природоохоронного та екологічного законодавства у практичних ситуаціях при роботі з кадровими ресурсами, профспілками, партнерами, державними органами;
- правильно користуватися правовою термінологією;
- працювати з договорами, звітністю та іншою документацією;

- будувати свою управлінську діяльність на принципах, що закріплені в чинному екологічному законодавстві.

Компетентності:

загальні:

- ЗК1: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК2: Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК6: Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- ЗК15: Прагнення до збереження навколишнього середовища.

фахові:

- ФК7: Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;
- ФК11: Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
- ФК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
- ФК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
- ФК17: Здатність до застосування правових норм щодо регулювання управлінських та технологічних відносин, що виникають у процесі функціонування і діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання аграрного сектору економіки.
- ФК18. Здатність до аналізу правових явищ та застосування відповідних правових норм для вирішення питань у сфері земельного права.

Програмні результати навчання:

- ПРН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
- ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.
- ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.
- ПРН 23. Застосувати правові норми щодо регулювання управлінських та технологічних відносин, що виникають у процесі функціонування і діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання аграрного сектору економіки.
- ПРН 24. Аналізувати правові явища та застосовувати відповідні правові норми для вирішення питань у сфері земельного права.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права.
Джерела екологічного права.

Тема 2. Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління). Екологічні права та обов'язки громадян.

Тема 3. Право власності на природні ресурси та комплекси.

Тема 4. Право природокористування.

Тема 5. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.

Тема 6. Особливості правового регулювання використання земель.

Тема 7. Особливості правового регулювання використання вод.
Особливості правового регулювання використання надр.

Тема 8. Особливості правового регулювання використання рослинного світу (лісів).

Тема 9. Особливості правового регулювання використання тваринного світу.

Тема 10. Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України. Правове регулювання поводження з відходами.

Тема 11. Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу.

Методи навчання:

- МН 1 словесні методи: лекція, бесіда;
 - МН 2 наочні методи: демонстрування, ілюстрування;
 - МН 3 практичні методи: практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: конспектування,
 - МНСР 1: методи самостійної роботи вдома: завдання самостійної роботи;
 - МНСР 2: робота під керівництвом викладача: виконання практичних завдань;
 - МСМ 1: методи формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу; ситуації новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації.
- МНІ 3 : інтерактивні методи: кейс-метод; дискусії, диспути, мозковий штурм, тренінгові заняття, командні конкурси і змагання.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин												
	денна форма					заочна форма				заочна форма			
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	н/п	с.р.		л	п	с.р.		л	п	с.р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>				
Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Джерела екологічного права.	8	2	2	-	4	11	2	2	7	11	2	2	7
Тема 2. Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління). Екологічні права та обов'язки громадян.	7	2	2	-	3	6	-	-	6	6	-	-	6
Тема 3. Право власності на природні ресурси та комплекси.	7	2	2	-	3	8	2	-	6	8	2	-	6
Тема 4. Право природокористування.	7	2	2	-	3	6	-	-	6	6	-	-	6
Тема 5. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	7	2	2	-	3	7	-	-	7	7	-	-	7
Тема 6. Особливості правового регулювання використання земель.	8	2	2	-	4	11	2	2	7	11	2	2	7

Тема 7. Особливості правового регулювання використання вод. Особливості правового регулювання використання надр.	8	2	2	-	4	9	2	-	7	7	-	-	7
Тема 8. Особливості правового регулювання використання рослинного світу (лісів).	6	2		-	4	9	2	-	7	7	-	-	7
Тема 9. Особливості правового регулювання використання тваринного світу.	6		2	-	4	9	-		7	9	-	2	7
Тема 10. Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України. Правове регулювання поводження з відходами.	6		2	-	4	7	-	-	7	7	-	-	7
Тема 11. Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу.	6		2	-	4	7	-	-	7	7	-	-	7
Індивідуальне завдання: контрольна робота	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	16	24	-	80	120	4	2	114	120	4	2	114

Оцінювання результатів навчання.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми контролю результатів навчання

Денна форма навчання

	Форма контролю									
	Ведення конспекту лекцій		Виконання вправ на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи		Написання реферату / презентація		Екзамен	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 15	1,32	2,2	5,04	8,4	2,04	3,4	1,2	2	2,4	4
ПРН 20	1,32	2,2	5,04	8,4	2,04	3,4	1,2	2	2,4	4
ПРН 23	1,32	2,2	5,04	8,4	2,04	3,4	1,2	2	2,4	4
ПРН 24	1,32	2,2	5,04	8,4	2,04	3,4	1,2	2	2,4	4

Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату.

Заочна форма навчання

Програмні результати навчання	Форма контролю									
	Ведення конспекту лекцій		Виконання вправ на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи		Виконання контрольної роботи		Екзамен	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 15	1,2	2	2,16	3,6	1,44	2,4	4,8	8	2,4	4
ПРН 20	1,2	2	2,16	3,6	1,44	2,4	4,8	8	2,4	4
ПРН 23	1,2	2	2,16	3,6	1,44	2,4	4,8	8	2,4	4
ПРН 24	1,2	2	2,16	3,6	1,44	2,4	4,8	8	2,4	4

Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
для студентів денної форми навчання

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання реферату / презентація	
Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Джерела екологічного права.	1	3	2	-	6
Тема 2. Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління). Екологічні права та обов'язки громадян.	1	3	2	-	6
Тема 3. Право власності на природні ресурси та комплекси.	1	3 3	2	-	9
Тема 4. Право природокористування.	1	3	2	-	6
Тема 5. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	1	3	2	-	6
Тема 6. Особливості правового регулювання використання земель.	1	3 3	2	-	9
Тема 7. Особливості правового регулювання використання вод. Особливості правового регулювання використання надр.	1	3	1	-	5
Тема 8. Особливості правового регулювання використання рослинного світу (лісів).	1	3	1	-	5
Тема 9. Особливості правового регулювання використання тваринного світу.	1	3	1	-	5
Тема 10. Правове забезпечення	1	3	1	-	5

формування і функціонування екологічної мережі України. Правове регулювання поводження з відходами.					
Тема 11. Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу.	1	3 3	1	-	8
Ведення конспекту лекцій	11	-	-	-	11
Написання реферату	-	-	-	-	10
Разом	11	42	17	10	100

Заочна форма навчання

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання контрольної роботи	
Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Джерела екологічного права.	2	6	1	-	9
Тема 2. Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління). Екологічні права та обов'язки громадян.		-	1	-	1
Тема 3. Право власності на природні ресурси та комплекси.	2	-	1	-	3
Тема 4. Право природокористування.	-	-	1	-	1
Тема 5. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	-	-	1	-	1
Тема 6. Особливості правового регулювання використання земель.	2	6	1	-	9
Тема 7. Особливості правового регулювання використання вод.	2	-	1	-	3

Особливості правового регулювання використання надр.					
Тема 8. Особливості правового регулювання використання рослинного світу (лісів).	2	-	1	-	3
Тема 9. Особливості правового регулювання використання тваринного світу.		6	1		7
Тема 10. Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України. Правове регулювання поводження з відходами.		-	1		1
Тема 11. Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу.		-	2		2
Ведення конспекту лекцій	10	-	-	-	10
Написання контрольної роботи	-	-	-	40	40
ЕКЗАМЕН	-	-	-	-	20
Разом	10	18	12	40	100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

1. Ведення конспекту лекцій: 0-1 балів (для денної форми навчання); 0-2 (для заочної форми навчання).

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	на високому рівні	0,9-1
		на середньому рівні	0,74-0,89
		на достатньому рівні	0,6-0,73
		на низькому рівні	0-0,59

Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	на високому рівні	1,8-2
		на середньому рівні	1,48-1,7
		на достатньому рівні	1,2-1,47
		на низькому рівні	0-1,18

2. Виконання вправ на практичних заняттях: 0-3 балів (для денної форми навчання); 0-6 балів (для заочної форми навчання).

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	на високому рівні	2,7-3
		на середньому рівні	2,2-2,6
		на достатньому рівні	0,9-2,1
		на низькому рівні	0-1,8

Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Проводити збір і	на високому рівні	5,4-6
		на середньому рівні	4,4-5,3

ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24	інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	на достатньому рівні	3,6-4,3
		на низькому рівні	0-3,5

3. Виконання завдань самостійної роботи: 0-2 бали.

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	на високому рівні	1,8-2
		на середньому рівні	1,48-1,7
		на достатньому рівні	1,2-1,47
		на низькому рівні	0-1,18

4. Написання реферату / презентація: 0-10 балів.

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 20 ПРН 23 ПРН 24	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	на високому рівні	9-10
		на середньому рівні	7,4-8,9
		на достатньому рівні	6-7,3
		на низькому рівні	0-5,9

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 120 год. – денна та заочна форми навчання.

Кількість кредитів 4 – денна та заочна форми навчання.

Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Письмові роботи можуть перевірятися на наявність плагіату і допускатися до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці **АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ** ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Додаткові матеріали для вивчення навчальної дисципліни:

Презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>.
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. Кодекс України про надра від 7 липня 1994 року № 132/94-ВР URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>.
4. Конституція України : Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 21 червня 1991 р. № 1264-XII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV URL : <http://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
8. Екологічне право України. Особлива частина. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. Шуміло О.М. Київ: ЦУЛ, 2019. 432 с.
9. Екологічне право. Підручник (Ювілейна серія "НЮУ 215 років"). За редакцією А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.
10. Задорожній О.В., Медведєва М.О. Міжнародне право навколишнього середовища. К. : Промені, 2010. 510 с.
11. Земельне право : підручник НУ "ЮАУ ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. М. В. Шульги. Х. : Право, 2018. 520 с.
12. Правове регулювання земельних відносин в Україні : зб. норм.-прав. актів і суд.-прокурор. практики. за заг. ред. М. І. Гаврилюка. К. : Прав. єдність : Алерта, 2013. 131 с.

Допоміжні:

13. Вівчаренко О. Міжнародно-правові вимоги щодо охорони земель. *ВІСНИК ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ*. 2010. № 3. С. 60–66.
14. Василяк Д. Земельні спори: проблеми розмежування адміністративної та господарської юрисдикції. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С. 54–61.
15. Купчення Л.І. Правові засади використання енергетичних ресурсів у сільському господарстві України. *Природоресурсне право в системі права України: історія, сьогодення, перспективи* : збірник матеріалів круглого столу (м. Харків, 30-31 жовтня 2015 р.) Харків, 2015. С. 113-115.
16. Шведенко П.Ю. Поняття правопорушень, що виникають у сфері кредитування сільськогосподарських товаровиробників, їх ознаки, умови та причини виникнення. (Ч.1) *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право*. 2013, 182 (2) С. 234-244.
17. Шведенко П.Ю. Поняття правопорушень, що виникають у сфері кредитування сільськогосподарських товаровиробників, їх ознаки, умови та причини виникнення. (Ч.2) *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право*. К., 2014. Вип. 197, ч. 2. С. 50–58.
18. Шведенко П.Ю. Історичні аспекти становлення банківського кредитування. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право*, 2014. 183 (2) С. 204-214.

19. Шведенко П.Ю. Відповідальність за порушення кредитних зобов'язань в аграрному секторі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Право. 2014. Вип. 197(2). С. 105-112.*
20. Шведенко П.Ю. Кредитування аграрних товаровиробників – важливий засіб забезпечення продовольчої безпеки України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право, 2015. 183 (2) С. 204-214.*
21. Шведенко П.Ю. Анализ структуры аграрно-кредитных правоотношений. *Leges et iura*, 2014. p. 216-219.
22. Шведенко П.Ю., Кальян О.С. Окремі питання застосування позовної давності, як інструменту захисту прав господарюючих суб'єктів при розгляді справ про визнання незаконними та скасування наказів щодо надання земельних ділянок для ведення фермерського господарства. *Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва: колективна монографія*. За ред. О. В. Калашник, Х. З. Махмудова, І. О. Яснолоб. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. С. 91-98.
23. Осташева В.О., Шведенко П.Ю. Проблемні питання відчуження земель сільськогосподарського призначення. Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2018 році (м. Полтава, 16-17 травня 2019 року). Полтава : РВВ ПДАА, 2019. С. 34-36.
24. Oleg Gorb, Iona Yasnolob, Tetyana Chayka, Oleksii Zoria, Tetyana Dugar, Pavel Shvedenko, Oleksandr Kalian, Yevheniia Lypii, Nataliia Protsiuk (2020). Ecological-agrochemical land evaluation and classification under organic farming. *Journal of Environmental Management and Tourism, (Volume XI, Fall)*, 6(46): 1588 - 1595. DOI:10.14505/jemt.v11.6(46).29. **Scopus**
25. Pavel Shvedenko. Comparative and legal analysis of foreign experience of credit and state support of agricultural producers. *Management of 21st century: globalization challenges. Collective Scientific Monograph*. Prague 1, Czech Republic, 2018. p. 463-468.
26. Yasnolob, I.O., Chayka, T.O., Gorb, O.O., Galych, O.A., Kalashnyk, O.V., Konchakovskiy, Ye.O., Moroz, S.E., Shvedenko, P.Yu. (2019). Using resource and energy-saving technologies in agricultural production as a direction of raising energy efficiency of rural territories. *Ukrainian Journal of Ecology*, 9(1), 244-250. **Scopus**
27. Yasnolob, I., Chayka, T., Gorb, O., Pavel Shvedenko, Protas, N., Tereshchenko, I. (2018) Intellectual Rent in the Context of the Ecological, Social, and Economic Development of the Agrarian Sector of Economics. *Journal of Environmental Management and Tourism*, [S.l.], v. 8, n. 7, p. 1442-1450, ISSN 2068-7729.

Інформаційні ресурси

21. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.rada.gov.ua>

22. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.minjust.gov.ua>

23. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

24. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/teratura/41>

25. Державна судова адміністрація: Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

26. Бібліотека юридичної літератури: Офіційний веб-сайт Полтавського державного аграрного університету. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/content/biblioteka-yurydychnoyi-literatury>